

HORVÁTH GIZELLA

Egy kiállítás képei

Urbán Orsolya – *Érintés*

Fotóinstalláció. Tizennégy, különböző méretű és formájú színes fotó. A bőr meleg árnyalatai, meghatározatlan, elmosódó háttér. Egy fényképen Urbán Orsolya arcát félig eltakaró, vöröses-szőke, göndör hajzuhatag. Semmi más. Cím: *Érintés*.

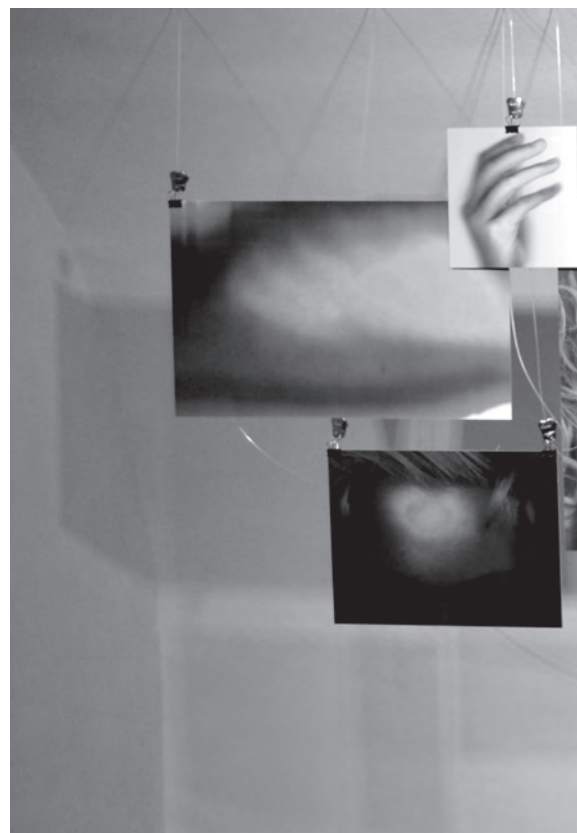
Az érintés az érzékelés világához tartozik, az úgynevezett bőr-érzetekhez. Az érintés a tapintás aktív formájára utal: nem pusztán érzékeljük azt az anyagot, ami a bőrünkkel kapcsolatba kerül (hideg, meleg, puha, kemény, sima, durva stb.), hanem mi magunk kezdeményezünk (megérintünk egy tárgyat) vagy bennünket megérint egy külső tárgy. Az „érintés” szó jelentéséből kiolvassuk az aktivitás, a kapcsolat gondolatát, erőteljesebben, mint a „tapintás” esetében. A tapintás egyirányú: a szubjektum tapintja a tárgyat. Az érintés kétirányú: a szubjektum érint valamit, vagy valami érinti a szubjektumot.

Ugyanakkor az érintés sokkal személyesebb, mint a tapintás – főleg szélesebb konnotációi miatt. Ha valami „megérint”, ezt nemcsak fizikai értelemben értjük és használjuk, hanem érzelmi jelentésében is: ami megérintett, nyomot hagyott nemcsak a testemen (bőrömmön), hanem a lelkemben is.

Gyönyörű meditációs téma, amit megközelíteni a fénykép médiumán keresztül igazi kihívás. A fénykép lényegéhez hozzátartozik az, hogy távkapcsolatból születik: a fénykép tárgya nem „érintkezik” a művésszel és eszközeivel – hacsak nem az immateriális fény segítségével. Hogyan lehetne feldolgozni az érintés témáját a fénykép médiumában úgy, hogy ne essünk bele a simogatásról, csókról, ölelésről szóló fotók banalitásába? Urbán Orsolya válasza: úgy, hogy az

*Urbán Orsolya – Érintés,
részlet az installációból*

HORVÁTH GIZELLA filozófianár, egyetemi oktató (1962, Aninósza). Tanulmányait a BBTE filozófia szakán végezte. A PKE Filozófiai Tanszékén 2001-től adjunktus, docens, 2006–2008 között a bölcsészkar dékánja, 2009-től prorektor. Kötetei: *A vitatechnika alapjai* (Kv., 2002), *Maine de Biran. Egy filozófus életútja* (Kv., 2005), *Argumentor. Proceedings of the first international conference on teaching Argumentation and Rhetoric* (Kv., 2010).



érintést nem pusztán tárgyként, hanem médiumként is kezeljük.

Urbán Orsolya nem fényképezi le az érintést (pl. egy arc simogatását), mivel ez éppen az érintést, a tapintó felületet zárná ki a képből. Ehelyett saját maga érinti meg tenyerével, ujjjaival, homlokával, arcával, karjával a képet készítő felületet – ami az ő esetében egy szkennert. A szkennert nem egy kifejezetten művészi médium. Inkább irodai eszköz, dokumentumok, képek másolására használják – és nem dokumentumok, képek alkotására. Urbán Orsolya felfedezi a szkennert rejlt technikai lehetőségeket. A szkennert segítségével nagyon pontos képet kap a bőrről, a bőr egész textúrája hiperrealisztikusan jelenik meg előttünk: pontos képet kapunk a kézről, minden bőrrepedésről, gyűrődésről, vékony szőrszájról, a tenyér izzadságáról. Az érintés eszköze – a bőr – nagyító alá kerül, mintha laborban, tudományos célokból vizsgálnánk meg felületét.

Ugyanakkor az érintő felület éppen a kontaktus-zónán elpadosodik, absztrakttá és fényben homályossá válik, mintha e nagyon materiális aktus által a test érintő része átszellemülne. Tetteen érhetővé válik az érintés egyik alaptulajdonsága: az intencionalitás. Az érintés mindig valaminek az érintése – a tapintás képessége egy absztrakt lehetőség, amely akkor aktualizálódik, amikor kapcsolatba kerül tárgyával, és akkor „szellemül át” fizikai „ütközésből” lelki folyamatá. Amit Urbán Orsolya képein látunk, az nem a bőr, az érintő

felület vagy az érintett tárgy, hanem magának az érintésnek a hiteles képe.

Toth Lehel: *Emlékfonalak*

21 csík, a mennyezettől a padlóig. Minden csíkra közepig nyomtatva képek, 31 kis méretű kép, alig kivehetően, majd a csík felétől lefelé nyomtatott szöveg.

Toth Lehel 20 000 fényképből válogatta ki azt a közel 650 képet, amit fekete-fehérben vagy színesben az egyenletes csíkokra nyomtatott. A fiatal művész azzal foglalkozik, amivel az ember általában sokkal idősebben néz szembe: rendbe szedi és bemutatja az eddigi életéről szóló emlékeit. Az első csíkok a gyerekkort, a következő köteg az „óembert”, aki a szenvedélyek rabjaként élt, majd az utolsó köteg az „új ember” színes, tervekkel, projektekkal teli életét. Minden csíkhhoz hozzátartozik egy szöveg, szűk



oszlopba szedve, egyfajta vallomás, amely a képeket explici-
tálja.

Az élet szigorú rendbe szedve, az élet mátrixa, amit a néző
tekintete függőlegesen és vízszintesen is bejár. Az életet előre
lehet élni, és visszafelé lehet csak megérteni – kering az
interneten a Kierkegaardnak tulajdonított idézet. Toth Lehel
munkájában leginkább a „visszafelé” megértést tapasztaljuk,
ahol életünk „mostan”-jából nézve minden esemény szükség-
szerűen következik az előzőből, a mennyezetből elinduló ese-
mény-csepp óhatatlanul legurul a horizontvonalig. Az előre
élés bizonytalanságát, a jövő meghatározatlanságát (ahol a
jövő a jelen vagy a múlt, egy még múltabb szempontjából) az
installáció finom szerkesztési elvei érzékeltetik: ha az origó-
ból, azaz a bal felső sarokból indulunk ki az átló mentén, víz-
szintesen is és függőlegesen is zavaros, fekete-fehér, abszt-
rakt képekből körvonalazódnak az egyre jobban kivehető,
egyre színesebb fotók. Az első oszlopok között a távolság
nagyobb, majd egyre zsugorodik, ahogyan az időtapasztala-
tunk is: gyerekkorban nagy lélegzettel és ráérősen múlik az
idő, majd egyre gyorsul az időtapasztalatunk, és egyre keve-
sebbnek tűnik az idő, amit egy „oszlopban” töltünk. Alig ész-
revehetően, az utolsó időoszlop egy fehér félkockákból álló
függőleges sáv, ahol a filmkockákra még nem íródott fel

semmi, és bármi felíródhat – az a sáv,
amit csak előre lehet megélni, és visz-
szatekintve megérteni. Az időoszlo-
pok felét kitevő szövegek vége elhal-
ványul, a legvége már nem olvasható
(igazából nem is tudjuk, hogy van a
legvége) – mintha az idővel birkózva,
az emlékezet tragikusan alulmarad-
na.

Idő és emlékezet – mindkettő a víz-
szintes vonalon olvasható, az egyik
szigorúan balról jobbra, uniform
mozgásban a múltból (személyes ori-
góból a jelen és a meghatározatlan
jövő felé), a másik alapvetően jobbról
balra, a jelenből a múlt felé, ugrások-
kal, megszuszanásokkal, visszatéré-
sekkel, ismétlésekkel. Az installáció
mégsem alapvetően vízszintes sorok-
kal dolgozik, hanem függőleges oszlo-
pokkal – ugyanis az idő egyenletes
múlását a jelentős események cso-
móssá gyúrják, releváns tartalommal



telítik. A néző tekintete kíváncsian fejtené fel a narratív fonalat, de kívülállóként csak fragmentumokat láthat és érthet meg – ahogyan a másik ember emlékeiből mindig is csak fragmentumokat ismerünk és értünk meg. A képsorok elrendezése eleve csak a szemünk magasságába elhelyezett képeket engedi befogadni, így képzeletünk kénytelen kitölteni a szándékos űrt.

Nagyon személyes munka, egy 25 éves alkotó szembenézése önmagával, egy olyan formában, ami egyben általános érvényességgel megragad valamit az emlékezés és az idő természetéből. Persze, lehetne fanyalogni annak kapcsán, hogy ha 25 év, akkor miért 21 oszlop, miért minden oszlopban 31 kép, nem több, és nem kevesebb, miért kicsit más méretűek az üres kockák a jövőt szimbolizáló utolsó oszlopban... De igazából ezek pizsmogások. Inkább örüljünk annak, hogy az utolsó oszlopokban a fiatal alkotó művészi projektjei (is) helyet kaptak, és reménykedjünk abban, hogy az egyelőre üres oszlopon is hasonlóan ötletes projektekkel találkozhatunk.

*

Még nem hallottak Urbán Orsolyáról vagy Toth Lehelről? Nem csodálkozom. A leírt munkákat nem a debreceni MODEM-ben vagy a sepsiszentgyörgyi MAGMÁ-ban láttam, hanem a Partiumi Keresztény Egyetem diplomavédésén, ahol Urbán Orsolya sikeresen államvizsgázott képzőművészeti szakon, Toth Lehel pedig megvédte mesteri disszertációját vizuális kommunikáció szakon.



Tekintetek

Cyerekkoromban nagyszüleimtől sokat hallottam, hogy ha valakivel találkozok, beszélgetek, elköszönök mindig néztek az illető szemébe. Felntökn látom és értem, hogy egyes emberek miért kerülnek, félnek, a szemkontaktustól. Az első képen a budapesti vásárcsarnok tüzlétráján mászik le egy munkás, aki nagyon koncentrált, odafigyelt hova teszi a lábát, amikor leért megérttem, hogy miért volt fontos az alaposág. A második képen fáradt, unott tekinteteket örökítettem meg a boldog gerlekről, a Szent Márk téren. A japán úriember úgy köszönt, mintha jó cimborák lennék, a belőle áradó életkedvet oktatni kellene Európában. Egy olasz taxis a napi sajtót böngésszi, jól esett látni, hogy nem az okostelefonját nyomkodja.